

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

на тему

**«ЛІДЕРСЬКІ ВЕКТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В
УМОВАХ ВИКЛИКІВ ТА ЗМІН»**

Виконала: здобувачка вищої освіти
групи пс22м заочного відділення
спеціальності 053 Психологія
ОП Психологія. Практична
психологія

Сухомлінова Анастасія Сергіївна

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент
Гузь Н.В.

Рецензент:

кандидат психологічних наук, доцент
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Кошова І.В.

АНОТАЦІЯ

Сухомлінова Анастасія Сергіївна

Лідерські вектори реалізації молодіжної політики в умовах викликів та змін

Проблема розвитку лідерського потенціалу в молодіжному середовищі актуальна як ніколи, тому що в умовах невизначеності, військового стану, соціально-економічної та загальнодержавної модернізації суспільство потребує компетентних та активних фахівців, здатних самостійно приймати рішення, готових брати на себе відповідальність за їх здійснення, працювати у команді, виявляти лідерські якості в процесі післявоєнного відновлення та збереження державності в нашій країні. Досить вагомий внесок у розвиток українського суспільства робить молодь як особлива соціально-демографічна група, що має такі відмінні риси: високий рівень соціальної динаміки та мобільності; сприйнятливність до інновацій та нових технологій; високий лідерський потенціал та соціальна активність. Перелічені особливості дозволяють виділити молоді особливе місце та роль у післявоєнній відбудові країни та демократизації управлінських відносин. Однак актуальною залишається проблема реформування державної молодіжної політики, розвиток лідерського потенціалу молодіжних об'єднань в умовах трансформаційних процесів та післявоєнного відновлення України.

Проаналізовано теоретичні засади соціальної активності молоді як джерела лідерства й об'єкта державної та муніципальної молодіжної політики.

Уточнено понятійно-категоріальний апарат у дослідженні молодіжного лідерства в умовах трансформації молодіжної політики.

Вивчено лідерський потенціал молодіжних організацій як суб'єкта державного та муніципального управління й домінуючої системи в процесі післявоєнного відновлення держави та реінтеграції деокупованих територій.

На основі результатів дослідження обґрунтовано лідерський потенціал молоді, розроблено програму розвитку лідерського потенціалу молоді на основі інтеграції традиційних психологічних технологій та інноваційних імерсивних

технологій, розроблено проєкт актуалізації лідерського потенціалу проактивної молоді.

У роботі конкретизовано поняття молодіжного лідерства та його функції у післявоєнній відбудові країни, визначено домінуючі якості молодіжного лідера, складено рейтинг основних соціальних проблем, що перешкоджають становленню молодіжного лідерства в умовах воєнного стану, обґрунтовано управлінський потенціал сучасного молодіжного лідера, розглянута система інтеграції молодіжного лідерства у тріаду «освіта-бізнес-громада» в умовах трансформації молодіжної політики.

Ключові слова: лідер, лідерський потенціал, молодь, молодіжна політика, проактивність.

ABSTRACT

Sukhomlinova Anastasia Serhiivna

Leadership vectors of youth policy implementation in conditions of challenges and changes

The problem of developing leadership potential in the youth environment is more relevant than ever, because in conditions of uncertainty, martial law, socio-economic and national modernization, society needs competent and active specialists who are able to make decisions independently, are ready to take responsibility for their implementation, and work in a team, to demonstrate leadership qualities in the process of post-war recovery and preservation of statehood in our country. A rather significant contribution to the development of Ukrainian society is made by youth as a special socio-demographic group that has the following distinctive features: a high level of social dynamics and mobility; receptiveness to innovations and new technologies; high leadership potential and social activity. The listed features make it possible to highlight a special place and role for youth in the post-war reconstruction of the country and the democratization of management relations. However, the problem of reforming the state youth policy, developing the leadership potential of youth associations in the conditions of transformational processes and post-war reconstruction of Ukraine remains relevant.

The theoretical foundations of youth social activity as a source of leadership and an object of state and municipal youth policy are analyzed;

The conceptual and categorical apparatus in the study of youth leadership in the conditions of the transformation of youth policy has been clarified;

The leadership potential of youth organizations as a subject of state and municipal administration, and a dominant system in the process of post-war reconstruction of the state and reintegration of the occupied territories, has been studied;

Based on the results of the study, the leadership potential of youth is substantiated;

A program for developing the leadership potential of youth has been developed based on the integration of traditional psychological technologies and

innovative immersive technologies.

A project to update the leadership potential of proactive youth has been developed.

The work specifies the concept of youth leadership and its function in the post-war reconstruction of the country, defines the dominant qualities of a youth leader, makes a rating of the main social problems that prevent the formation of youth leadership in the conditions of martial law, substantiates the management potential of a modern youth leader, considers the system of integration of youth leadership into the triad "education-business-community" in the conditions of transformation of youth policy.

Key words: leader, leadership potential, youth, youth policy, proactiveness.

РЕФЕРАТ

магістерської роботи на тему: «Лідерські вектори реалізації молодіжної політики в умовах викликів та змін»

Здобувачки вищої освіти Сухомлінової Анастасії Сергіївни

Науковий керівник: канд. псих. наук, доц. Гузь Наталія Василівна

Молодь є активним суб'єктом соціального відтворення, основним інноваційним потенціалом суспільства та істотним гарантом його розвитку. Саме молоде покоління є важливою умовою подальших соціально-економічних змін. У сучасному суспільстві молодіжну роботу зазвичай розуміють як інструмент для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та активної громадянської роботи молодих людей. Молодіжна робота – це комплекс заходів молодіжної політики, що орієнтовані на молодь та проводяться разом із молоддю і для молоді засобами неформальної освіти у вільний для молоді час, спрямований на надання можливості молодим людям розвиватися самостійно; ці заходи також спрямовані на покращення умов особистого і соціального розвитку молодих осіб відповідно до їхніх потреб та можливостей, сприяють їхньому духовному та фізичному розвитку.

Проблема розвитку лідерського потенціалу в молодіжному середовищі актуальна як ніколи, тому що в умовах невизначеності, військового стану, соціально-економічної та загальнодержавної модернізації суспільство потребує компетентних та активних фахівців, здатних самостійно приймати рішення, готових брати на себе відповідальність за їх здійснення, працювати у команді, виявляти лідерські якості в процесі післявоєнного відновлення та збереження державності в нашій країні. Для забезпечення умов ефективної імплементації територіальних стратегій післявоєнного відновлення, інтеграції європейських цінностей, демократизації управлінських відносин у країні опора на наукові знання та практико орієнтовані технології активізації молодіжного потенціалу на шляху розвитку сильного незалежного громадянського суспільства та ефективних соціальних інститутів має важливе

прикладне значення, оскільки саме при досягненні цих двох важливих елементів суспільство зможе достатньо продуктивно протистояти основним соціальним, економічним викликам сучасності.

Досить вагомий внесок у розвиток українського суспільства робить молодь як особлива соціально-демографічна група, що має такі відмінні риси: високий рівень соціальної динаміки та мобільності; сприйнятливість до інновацій та нових технологій; високий лідерський потенціал та соціальна активність. Перелічені особливості дозволяють виділити молоді особливе місце та роль у післявоєнній відбудові країни та демократизації управлінських відносин. У цьому переліку особливо необхідно відзначити високий лідерський потенціал та соціальну активність сучасної молоді як безпосередній інструмент діяльності та комунікації із суспільством та державою. У процесі здійснення державної та муніципальної молодіжної політики спостерігається активна самоорганізація молодих людей у різні форми об'єднань і груп, які мають певні атрибути, характерні тільки для даної соціально-демографічної групи.

Проте сучасні статистичні дані свідчать про те, що станом на 21.06.2023 року 8 177 638 українців вимушено мігрували з України внаслідок повномасштабної війни, з них понад 22% - молодь. Актуальним постає питання збереження молодіжного потенціалу держави та залучення молоді до післявоєнної відбудови, реінтеграції де окупованих територій. Відповідно, реалізація молодіжної політики в умовах війни вимагає специфічних підходів та заходів. Захист прав та інтересів молоді, їхня активна участь у процесах вирішення конфлікту, співпраця з молодіжними організаціями стають ключовими факторами у забезпеченні сталого відновлення після війни. Стан реалізації в Україні молодіжної політики досліджено в працях таких українських науковців, як В. Барабаш, М. Дідух, Л. Кривачук, О. Кулик, С. Луценко, А. Мінаєв, К. Плоский, Ю. Поліщук, Н. Черниш, В. Шульга. Однак актуальною залишається проблема реформування державної молодіжної

політики, розвиток лідерського потенціалу молодіжних об'єднань в умовах трансформаційних процесів та післявоєнного відновлення України.

Об'єктом дослідження є молодіжна політика в умовах викликів і змін.

Предметом дослідження є лідерський потенціал молоді в проекції післявоєнного відновлення України.

Мета дослідження – теоретичний аналіз та емпіричне обґрунтування становлення лідерства в умовах трансформації молодіжної політики та післявоєнного відновлення України, розробка молодіжного регіонального проєкту активізації молодіжного потенціалу. Відповідно до поставленої мети були визначені такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізовано теоретичні засади соціальної активності молоді як джерела лідерства й об'єкта державної та муніципальної молодіжної політики;

2. Уточнено понятійно-категоріальний апарат у дослідженні молодіжного лідерства в умовах трансформації молодіжної політики;

3. Вивчено лідерський потенціал молодіжних організацій як суб'єкта державного та муніципального управління, й домінуючої системи в процесі післявоєнного відновлення держави та реінтеграції де окупованих територій;

4. На основі результатів дослідження обґрунтовано лідерський потенціал молоді;

5. Розроблено програму розвитку лідерського потенціалу молоді на основі інтеграції традиційних психологічних технологій та інноваційних імерсивних технологій.

6. Розроблено проєкт актуалізації лідерського потенціалу проактивної молоді.

Методи дослідження. Відповідно до визначеної мети та сформульованих завдань було використано наступні методи дослідження:

- теоретичні (аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення філософської та психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження);

- емпіричні: цілеспрямоване спостереження; індивідуальні та групові бесіди; аналіз продуктів діяльності; констатуючий експеримент.

Психодіагностичні методики: Багатофакторний опитувальник лідерства (Автор Б. Басс) (визначення стилю керівництва, а також організаторських, комунікативних здібностей); тест «Командні ролі» Р. М. Белбіна (визначення ролей у команді); анкета «Лідерство та лідерський потенціал».

- статистичні методи (кількісний та якісний аналіз результатів дослідження, статистична та графічна обробка результатів експериментальної діяльності).

Наукова новизна роботи. У роботі конкретизовано поняття молодіжного лідерства та його функції у післявоєнній відбудові країни, визначено домінуючі якості молодіжного лідера, складено рейтинг основних соціальних проблем, що перешкоджають становленню молодіжного лідерства в умовах воєнного стані, обґрунтовано управлінський потенціал сучасного молодіжного лідера, розглянута система інтеграції молодіжного лідерства у тріаду «освіта-бізнес-громада» в умовах трансформації молодіжної політики.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати розширюють наукові уявлення про молодіжне лідерство та молодіжну політику, конструктивні копінг-стратегії поведінки та самореалізації молоді в умовах післявоєнного відновлення.

Практичне значення роботи полягає у розробці програми з імплементацією компонентів доповненої реальності, спрямованої на розвиток та актуалізацію лідерського потенціалу молоді в умовах викликів та змін; розробку та реалізацію проєкту «Proactive people».

Апробація. Основні ідеї та результати дослідження були представлені в рамках Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Євроінтеграційні орієнтири інноваційного наукового пошуку молоді України» присвяченій 100-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, в рамках діяльності Студентської ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (тимчасово переміщеного до м. Запоріжжя), спрямованої на залучення молодіжного

потенціалу в процес розробки територіальної Стратегії відновлення, реінтеграції та примирення в процесі післявоєнного відновлення міста Мелітополя та Запорізької області. Практико орієнтовані розробки впроваджені в проєкт «Етнічні спільноти і спільність: запорука громадської активності та довіри», що реалізовувався у рамках грантової підтримки діяльності зі сприяння захисту національних меншин у різних регіонах України за підтримки Ради Європи.

Результати досліджень дозволяють говорити про формування в суспільстві певних тенденцій, пов'язаних із міцною формалізацією та легітимації молодіжного лідерства в державному та муніципальному управлінні. Особливого значення в цьому зв'язку набуває молодіжне лідерство як початковий етап інституціоналізації лідерства у умовах трансформації молодіжної політики, що легітимується за допомогою форм організованої проактивності молоді, пов'язаної з накопиченням досвіду кооперованої взаємодії лідера на основі поєднання суспільних, загальнолюдських та європейських цінностей й інтересів.

Визначальним чинником у дослідженні питань реалізації лідерського потенціалу молоді має поняття «соціальної активності» – категорія, що позначає форму ідентифікації молоді у суспільстві у вигляді своєї громадської діяльності та задоволення своїх потреб. Виявляється соціальна активність молоді на всіх рівнях соціального управління: на рівні країни та регіону вона має найбільшою мірою опосередкований характер, що формується через громадські організації, а також молодіжні форуми, об'єднання; на рівні місцевого самоврядування при муніципальних органах влади формуються молодіжні палати та парламенти, громадські та волонтерські організації, які виступають як консультативні та проактивні органи при вирішенні питань реалізації молодіжної політики; на організаційному рівні активізується потенціал молоді у сфері підприємництва чи закладів освіти (студентські ради, студентське самоврядування). Соціальна активність молоді формується під впливом певних факторів, які можна розділити на суб'єктивні (внутрішні

мотиви, вік, цінності, характеристики особистості та інші) та об'єктивні (молодіжна політика держави та місцевих органів влади, соціально-економічні умови, культура та інші). У науковій роботі ці положення відображені у моделі «Соціальної активності сучасної молоді». На нашу думку, у сучасному молодіжному середовищі все більшого поширення набувають ідеї нового демократичного мислення, і молодь стає проактивним їх провідником в умовах воєнного стану та післявоєнної реінтеграції.

В рамках емпіричного дослідження для визначення управлінського потенціалу молодіжного лідера нами було складено його соціально-психологічний портрет на основі аналізу анкетних відповідей проактивних членів студентського самоврядування. На основі результатів дослідження було складено рейтинг найважливіших особистісних якостей молодіжного лідера: самовдосконалення, ініціатива та підприємливість, турбота про членів молодіжної команди. Аналіз якостей, що посіли найвищі місця, говорить про переважання в молодіжному середовищі очікувань демократичного лідера підприємницького типу, готового до інновацій. Значення управлінського потенціалу для молодіжного лідера досить велике через те, що його необхідно постійно враховувати під час реалізації управлінських функцій щодо членів молодіжних організацій. За результатами емпіричних даних також проаналізовані домінуючі командні ролі в молодіжній організації та проведений системний аналіз сформованості критерії (факторів) трансформаційного лідерства. За результатами діагностики розроблена та впроваджена програма розвитку лідерського потенціалу студентської молоді «Self-management: лідерський вектор молодіжного середовища ЗВО», яка включає в себе традиційні психотехнології та інноваційні технології доповненої реальності.

В рамках дослідження в науковому проєкті розвитку лідерського потенціалу молоді презентовано модель реалізації молодіжного проєкту «PROACTIVE PEOPLE», спрямованого на побудову ефективної платформи для розвитку лідерського потенціалу, мобільності та активізації національно

патріотичного спрямування проактивної молоді в культурно-освітньому просторі регіону, розвиток нових соціальних, наукових, проєктних і творчих ініціатив сучасної молоді в умовах воєнного та повоєнного відновлення потенціалу регіону.

Структура роботи зумовлена логікою дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	8
1.1. Соціальна активність молоді як джерело формування лідерства....	8
1.2. Молодіжне трансформаційне лідерство в умовах післявоєнного відновлення України.....	15
1.3. Актуалізація лідерського потенціалу молодіжних організацій закладів вищої освіти.....	19
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	23
2.1. Інструментарій та процедура дослідження.....	23
2.2. Аналіз результатів констатуючого дослідження.....	24
2.3. Молодіжний проєкт «PROACTIVE PEOPLE».....	39
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	54

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1016032054

Дата перевірки:
25.10.2023 00:53:13 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
25.10.2024 12:56:38 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Сухомлінова

Кількість сторінок: 42 Кількість слів: 8617 Кількість символів: 71955 Розмір файлу: 123.82 KB ID файлу: 1015722205

20.5% Схожість

Найбільша схожість: 3.18% з Інтернет-джерелом (<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/58713/1/280796-647070-2-10-20...>)

19.2% Джерела з Інтернету

590

Сторінка 44

1.3% Джерела з Бібліотеки

4

Сторінка 47

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

16.4% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

5.84% Вилучення з Інтернету

122

Сторінка 48

12.9% Вилученого тексту з Бібліотеки

2

Сторінка 48

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1